

In de verkiezingscampagne snuift Trouw de kruiddampen op rond politici en kiezers.

'De SP heeft een consequent verhaal en kan deel uitmaken van een links kabinet'

JEANETTE VAN DE LINDT (62)
boekenrecensent en foodblogger

"Op partijen die in 2012 de AOW-leeftijd versneld hebben verhoogd, stem ik nooit meer. Ik wil ook niet stemmen op partijen die in de peilingen klein blijven. Die kunnen in Den Haag weinig voor elkaar krijgen en dat vind ik jammer van mijn stem. Ik ga voor het eerst in mijn leven voor de SP kiezen. Die partij heeft een goed, consequent verhaal, draait niet en maakt kans om deel uit te maken van een links kabinet. Ze staan voor hun idealen en zijn niet nu al aan het lobbyen, zo van: over dit en dat valt wel met ons te praten. Daar komt bij dat ik de zorg het allerbelangrijkste thema vind. Ik hoop

echt dat het eigen risico ongedaan gemaakt wordt. Natuurlijk, als je het vergelijkt met een Afrikaans land waar ze niks hebben, is de zorg hier fantastisch geregeld. Maar in een rijk land als Nederland kan het niet zo zijn dat mensen hun medicijnen niet slikken of niet naar de dokter gaan omdat ze dat niet kunnen betalen. Ik heb ook vriendinnen die als vrijwilliger in een verzorgingshuis helpen en steeds de vraag krijgen of ze niet even kunnen bijspringen.

Dan is het niet goed geregeld. Vrijwilligers worden zwaar belast, hoewel er genoeg geld is. We moeten het alleen niet uitgeven aan een nieuwe Joint Strike Fighter (JSF), de opvolger van de F-16, maar aan de gezondheidszorg."

SOCIALE MEDIA

Waarom staat klimaat niet op de agenda van het NOS-slotdebat?

Heel belangrijk, al die debatten over de economie, pensioenen en de zorg, maar waarom gaat het nauwelijks over het klimaat? Vijf burgers verwonderden zich daar zo over dat ze op sociale media een actie zijn begonnen (#kiesklimaat) om het thema morgen bij het NOS-slotdebat alsnog op de agenda te krijgen. Erg kansrijk is die poging niet; de partijen hebben elk al een stelling ingeleverd. Desondanks koestert wetenschapsjournalist Rolf Schuttenhelm de 'naïeve hoop' dat een partij haar thema nog aanpast. Alleen de ChristenUnie leverde een groene stelling aan: 'We moeten binnen één generatie niet langer afhankelijk zijn van gas en olie'. Schuttenhelm vreest dat bijbehorend debat alleen over het Groninger gas zal gaan en niet over de internationale klimaatdoelstellingen. GroenLinks wil dinsdag met het CDA debatteren over de kloof tussen arm en rijk. Waarom? Klaver heeft bij 'De Wereld Draait Door' al met Buma over het klimaat gedebatteerd, legt zijn woordvoerder uit. Daarom kiest hij nu een ander thema.

REGIO HAARLEM

PvdA'er Bernt Schneiders stemt ditmaal op de VVD

Eerst was er al oud-PvdA-minister Ella Vogelaar die overweegt op GroenLinks te stemmen. Nu zegt Bernt Schneiders, ook PvdA, ex-burgemeester van Haarlem en nu aan de slag in Bloemendaal, dat hij op de VVD stemt. In het *Haarlems Dagblad* laat hij weten dat hij niet 'hardcore PvdA' is. "Ik vind de Haarlemse PvdA een prima club. Daarom ben ik nog lid. Maar landelijk is men onder leiding van Hans Spekman de weg een beetje kwijt." Schneiders stemt op 'goede vriend' en Haarlemmer Wybren van Haga, nummer 41 op de VVD-lijst. Deze ondernemer wil de Kamer in met voorkeurstemmen. Van Haga weet hoe het verder moet met Nederland. Aardgas is 'hartstikke schoon' zegt hij in de krant en dus is de discussie over gaswinning in Groningen verkeerd. "Je gaat de gaskraan toch niet dichtdraaien omdat er een paar scheuren in huizen zitten? Ik heb ook scheuren in mijn huis. De aardgasopbrengst is zestien miljard euro per jaar. Dan kun je beter alle woningen van de Groningers renoveren zodat zij ook tevreden zijn."

CITAAT VAN DE DAG

'Er is nogal wat gebeurd gisteren. Ik ga niet gezellig keuvelen in de Rode Hoed'

PVV-Kamerlid Fleur Agema laat via Twitter weten waarom ze niet meer wil meedoen aan een door de Volkskrant georganiseerd debat

NOG **2** DAGEN

Weet u nog niet op wie u moet stemmen? Vul ons Kieskompas in op Trouw.nl

Nieuwkomers moeten knokken voor die ene zetel

Nieuwe partijen hebben het lastig deze campagne. Ze klagen over een tekort aan aandacht. 'Landelijk word ik genegeerd.'

Bart Zuidervart
REDACTIE POLITIEK

Jacques Monasch zit in de eindsprint van zijn campagne. Vrijdag was hij op de Amsterdamse Albert Cuypmarkt, zaterdag op pad in Noord-Brabant en Limburg, gisteren bij een debat in Friesland. Hij voert campagne in de schaduw van de strijd die de bekende lijsttrekkers dagelijks op televisie voeren. Monasch, met enige frustratie: "Daar kom je gewoon niet tussen".

November vorig jaar presenteerde Monasch zijn partij 'Nieuwe Wegen', nadat hij uit onvrede uit de PvdA was gestapt. Met een economisch links en sociaal-cultureel rechts programma zag hij kansen op 'twintig zetels'. Inmiddels heeft hij de verwachting bijgesteld naar 'nul tot drie'. "Lokaal en regionaal is er aandacht, maar landelijk word ik volledig genegeerd. Ook door jullie." Monasch wil niet verwijtend overkomen, benadrukt hij. Maar wrang vindt hij het wel.

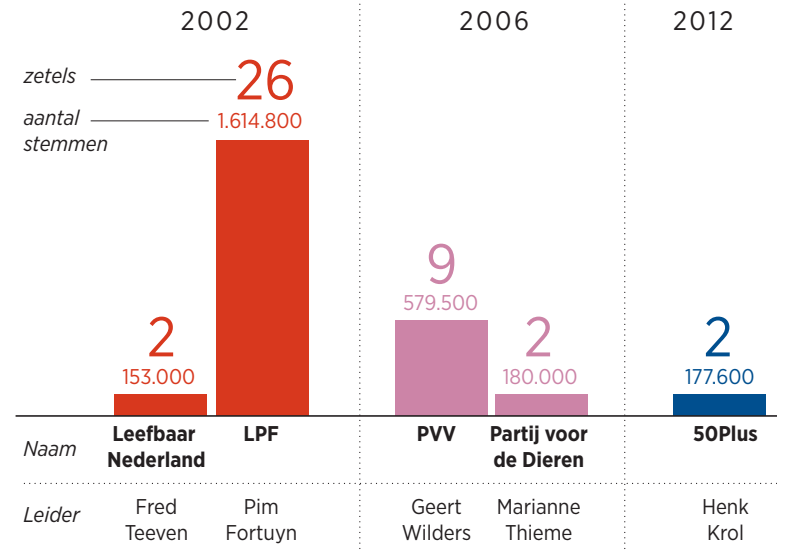
Aan deze verkiezingen doen liefst 28 partijen mee, waaronder zeventien nieuwkomers. Zij hebben een waarborgsom van 11.250 euro moeten betalen, in elke kieskring waren tientallen handtekeningen van sympathisanten nodig. Er zijn kandidaat-Kamerleden geselecteerd, kieslijsten opgesteld, verkiezingsprogramma's geschreven. Nu knokken de nieuwelingen voor een plek tussen de gevestigde namen.

Deze partijen hebben het geluk dat Nederland, in tegenstelling tot sommige andere Europese landen, geen kiesdrempel kent. Vorige verkiezingen leren dat er ongeveer 63.000 stemmen nodig zijn voor een zetel, de omvang van een kleine stad.

Er is altijd hoop, zegt Robert Valentine, lijsttrekker van de Libertarische Partij. Met een pleidooi voor een zo klein mogelijke overheid voert hij campagne op straat en voor

Nieuwe partijen die deze eeuw in de Kamer zijn gekomen

Aantal zetels

©TROUW CW

al via sociale media. In 2012 kreeg de partij bij de Kamerverkiezingen exact 4163 stemmen, 0,04 procent van het totaal. En dit jaar is de concurrentie nog groter, beaamt Valentine: GeenPeil, Forum voor Democratie (FvD), Voor Nederland (VNL). "Ja, dat haalt de Libertarische Partij nogal de wind uit de zeilen."

Afgaande op Peilingwijzer, het gewogen gemiddelde van vijf peilin-

'Als je niet mee mag spelen, kun je ook niet scoren'

gen, maken van de nieuwkomers VNL (Jan Roos), FvD (Thierry Baudet) en Denk (Tunahan Kuzu) kans op één of meer zetels. Ancilla van de Leest, lijsttrekker van de Piratenpartij, kent de peilingen. "Ik neem ze niet heel serieus. Bij de Brexit en de Amerikaanse verkiezingen zaten ze er behoorlijk naast. De tegenbeweging bleek veel sterker dan gedacht. Dat zal hier in Nederland ook zijn." Van de Leest rekent op drie zetels.

Wat ook haar dwars zit: de geringe aandacht van de landelijke media. "Jan Roos scoort slecht in de peilin-

gen en mag overal opdraven. Dat geldt ook voor Sylvana Simons. De Piratenpartij is groot in IJsland, we zitten in het Europees Parlement. Er zijn genoeg mensen geïnteresseerd in ons verhaal." Maar, zegt de lijsttrekker, er is nauwelijks kans om dit aan het grote publiek te vertellen.

Een groep nieuwkomers, waaronder de Libertarische Partij, de Ondernemerspartij (van ex-PVV'er Hero Brinkman) en de Vrijzinnige Partij (van ex-50Plus-Kamerlid Norbert Klein) heeft de media vorige week een 'brandbrief' gestuurd. Ze willen dat 'alle partijen voor de verkiezingen een evenredige kans krijgen'.

Veel succes heeft de actie nog niet opgeleverd. Sylvana Simons mag aanschuiven bij het praatprogramma 'Pauw en Jinek', Thierry Baudet ook. Maar toen Geert Wilders afzegde voor 'Nieuwsuur', vorige week donderdag, bleef de stoel leeg. "Ik was graag zijn vervanger geweest", zegt Jacques Monasch. "Het is net een voetbalwedstrijd: als je niet mee mag spelen, kun je ook niet scoren."

Monasch gaat vol enthousiasme door. Dinsdagavond mag hij meedoen met het NOS-slotdebat, waar hij in discussie gaat met Henk Krol (50Plus) en Kees van der Staaij (SGP). Monasch: "Het is een beetje alsof je in blessuretijd mag invallen, maar ik grijp elke kans".

OPKOMST

Ga stemmen, is het advies. Of juist niet.

Ook op Bonaire, Sint-Eustatius en Saba kan woensdag worden gestemd voor de Nederlandse Tweede Kamerverkiezingen. Maar burgerbeweging 'Nos ke Boneiru bek' (Wij willen Bonaire terug) heeft een oproep aan de bewoners van het eiland gedaan om dat vooral niet te doen.

Volgens de groep zijn de verkiezingen 'een val'. James Finies van de beweging vindt dat Nederlandse politici geen respect hebben voor de cultuur, normen en waarden van het eiland. Daarbij zouden zij de rechten van de eilandbewoners 'vertrappen', al dan niet via lokale bestuurders 'die op de hand van Nederland zijn'.

Sinds 2010 vormen de drie eilan-

den Bonaire, Sint-Eustatius en Saba samen Caribisch Nederland. In 2012 konden de bewoners voor het eerst meebepalen wie in Den Haag een zetel krijgt. In dat jaar stemde minder dan een kwart van de kiesgerechtigden.

Ondertussen werden Marokkaanse Nederlanders dit weekend opgeroepen om juist wel hun stem te laten horen. In een persbericht benadrukken Marokkaanse organisaties, waaronder het Landelijk beraad Marokkanen en de Unie van Marokkaanse moskeeoorganisaties in Nederland, hoe belangrijk dat is.

"Door te stemmen kunnen wij een positieve bijdrage leveren aan de

toekomst van Nederland", aldus de oproep, "en ervoor zorgen dat het land een plek wordt waar alle Nederlanders zich thuis voelen. Het zijn spannende tijden en daarom is het van essentieel belang dat we een tegengeluid laten horen tegen de haatzaaiende verhalen van extreme groepen."

De organisaties roepen hun achterban op 'een duidelijk signaal' af te geven aan partijen "die in hun beleid maatregelen zullen nemen die niet alleen indruisen tegen de principes van de rechtsstaat, maar ook een direct gevaar vormen voor de positie van grote groepen Nederlanders met een migratieachtergrond". TROUW